

Αποπλέοντας από την παιδική ηλικία

► της **ΕΛΕΝΑΣ ΜΑΡΟΥΤΣΟΥ**

Ο βραβευμένος με Booker για τον *Αγγλο Ασθενή*, Μάικλ Οντάατζε, στο τελευταίο του μυθιστόρημα, *Το τραπέζι της γάτας*, δανείζεται, όπως ομολογεί ο ίδιος στο Σημείωμα του Συγγραφέα, «τους χρωματισμούς και τη σκηνογραφία της αυτοβιογραφίας και του χρονικού». Πράγματι, παρατηρούμε πως ο εντεκάχρονος ήρωας ονομάζεται κι αυτός Μάικλ, κατάγεται όπως κι ο συγγραφέας από το Κολόμπο της τότε Κεϋλάνης, το οποίο εγκαταλείπει για να επιβιβαστεί στο Ορονσέι, το υπερωκεάνιο που θα τον οδηγήσει στην Αγγλία να βρει τη μητέρα του. Μοιάζει όντως ο Οντάατζε να έχει χρησιμοποιήσει ως εφελτήριο βιώματα από την πραγματική του ζωή για να ξανοιχτεί όμως σε ένα ταξίδι μυθοπλασίας. «Και παρότι υπήρξε κάποτε ένα πλοίο που το έλεγαν "Ορονσέι", όπως διαβάζουμε, «το πλοίο στο μυθιστόρημα είναι απολύτως φανταστικό», φανταστικές λοιπόν κι οι περιπέτειες που θα ζήσει ο ήρωας τις τρεις εβδομάδες αυτού του ταξιδιού που θα τον οδηγήσουν από τον παρελθοντικό στον μελλοντικό του εαυτό.

Κι έτσι, ενώ το βιβλίο εντάσσεται στα μυθιστορήματα που εκτυλίσσονται στη θάλασσα, στον μικρόκοσμο ενός καραβιού, ταυτόχρονα εγγράφεται και στη μακρά παράδοση των ιστοριών ενηλικίωσης, δύο πολύ ελκυστικές αναγνωστικά κατηγορίες ο συνδυασμός των οποίων αποτελεί ίσως έναν από τους λόγους της διεθνούς εμπορικής επιτυχίας του βιβλίου. Στην επιτυχία του φυσικά έχει συμβάλει και το επιδέξιο χτίσιμο της πλοκής: η ιστορία είναι χωρισμένη σε μικρά, σχεδόν αυτόνομα κεφάλαια, που σαν ψηφίδες συνθέτουν προοδευτικά την ευρύτερη εικόνα- μια εικόνα με αρκετά σκοτεινά σημεία τα οποία έρχονται στο φως με κλιμακούμενη ένταση και ρυθμό. Κι έτσι, ενώ στην αρχή δίνεται η εντύπωση ενός αρκετά «ευκολοδιάβαστου» βιβλίου, με την αφήγηση να ρέει σαν νεράκι, στην πορεία τα γεγονότα αποκτούν τέτοιο βάθος και βάρος που σφραγίζουν τους ήρωες



για όλη τους τη ζωή.

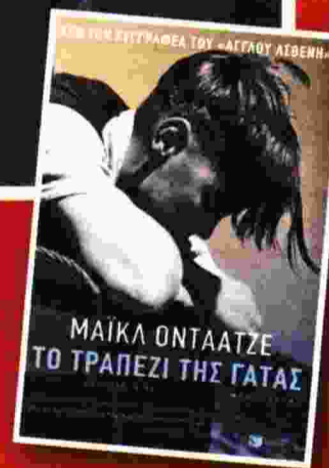
Ποιοι είναι όμως οι ήρωες που συμπρωταγωνιστούν σε αυτό το δράμα επί θαλάσσης; Πρόκειται για τους συνδαιτυμόνες του Μάικλ στο «τραπέζι της γάτας», το πλέον απομακρυσμένο από το τραπέζι του καπετάνιου στην τραπεζαρία όπου σερβίρονται τα γεύματα. Εκεί θα γνωρίσει ο αφηγητής δύο συνομηλικούς του, τον ατίθασο Κάσιους και τον εύθραστο Ραμαντίν, και οι τρεις τους θα συστήσουν κάτι σαν «φιλική συμμορία» και θα εξερευνήσουν κάθε γωνιά του πλοίου, ξυπνώντας χαράματα για να βουτήξουν στην πισίνα του ανώτερου κοινωνικά

κατασρώματος, να σουφρώσουν φαγώσιμα από τον μπουφέ τους, να παραφυλάξουν μέσα σε σωσίβιες λέμβους, να κωθούν σε απαγορευμένα μέρη, να ερωτευτούν, να κινδυνεύσουν.

Το τραπέζι της γάτας όμως φιλοξενεί και ενήλικους. Πρόκειται για άτομα χωρίς ιδιαίτερη κοινωνική επιφάνεια, διαφορούμενους κι ελκυστικούς χαρακτήρες όπως μια γυναίκα που στις φαρδιές τσέπες του παλτού της κρύβει περισσότερα, ένας αμίλητος ράφτης μ' ένα κόκκινο μαντίλι μονίμως στον λαιμό, ένας βοτανολόγος που μεταφέρει στο αμπάρι του πλοίου έναν ολό-

κληρο κίπο με θεραπευτικά και δηλητηριώδη φυτά, ένας περπατημένος μουσικός της τζαζ ένα σχεδόν κουφό κορίτσι κι ένας πρώην αποσυναρμολογητής πλοίων. Τα κεφάλαια του βιβλίου ασχολούνται τότε με τον έναν και τότε με τον άλλο από την παραπάνω ετερόκλητη συντροφιά ενώ δεν λείπουν κι εμβόλιμες ιστορίες όπου πρωταγωνιστούν άλλοι επιβάτες, όπως ένας πλούσιος που μεταφέρεται κλινήρης γιατί τον βαραίνει μια παράξενη κατάρα, ένας θίασος ακροβατών, η ξαδέλφη του Μάικλ που θα ερωτευτεί τον επικεφαλής του και θα εισάγει τον εντεκάχρονο στον πόνο της αγάπης, και τέλος το πλέον σκοτεινό χαρτί σε αυτή την πολυχρωμή τράπουλα του συγγραφέα, ένας κρατούμενος που μεταφέρεται σιδηροδέσμιος στην Αγγλία για να δικαστεί.

Ο συγγραφέας οδηγεί το πλοίο της αφήγησης τότε μέσα από ήρεμα νερά και τότε στο κέντρο μιας δίνης, τότε συγκεντρωμένος στο παρόν και τότε βουτώντας εναλλάξ στο παρελθόν των πρώων και στο μέλλον, καθώς όλα αυτά τα θυμάται ο αφηγητής όταν πλέον είναι ενήλικας. Σταθερή επιλογή πάντως του συγγραφέα παραμένει η οπτική του τραπέζιου της γάτας. Δεν θέλει μόνο να μας καθλώσει με μια γοητευτική ιστορία -πρωταρχικός στόχος κάθε παραμυθιά- αλλά να μας την αφηγηθεί μέσα από την οπτική γωνία των λιγότερο ευνοημένων, των περιθωριακών, των αδύναμων. Όπως εξομολογείται ο αφηγητής, «είχαμε αναπτύξει υπερτροφική περιέργεια για τους ισχυρούς», συνειδητοποιώντας πως όσοι συμμετείχαν στα διάφορα «τραπέζια της γάτας» δεν ήταν παρά ελάσσονες χαρακτήρες που παρακολουθούσαν το παιχνίδι της εξουσίας να παίζεται αλλού. Εντούτοις, στην πορεία αντιλαμβάνεται πως αυτοί οι «ελάσσονες χαρακτήρες» ήταν που τον άλλαξαν. «Να ένα μικρό μάθημα που διδάχτηκα στο ταξίδι: Ο,τι είναι ενδιαφέρον και σημαντικό συμβαίνει κυρίως μυστικά, στο σκοτάδι, σε μέρη που δεν υπάρχει εξουσία. Τίποτα με ανθεκτική αξία δε συμβαίνει στο κορυφαίο τραπέζι. [...] Εκείνοι που έχουν ήδη ισχύ συνεχίζουν να κινούνται στη γνώριμη ρουτίνα μιας τροχιάς την οποία αυτοβούλως δημιούργησαν κι απ' την οποία δεν μπορούν να ξεφύγουν». Μια περιπέτεια-διαλογισμός για το ταξίδι, τη φιλία, τα αδηφάγα μάτια του παιδιού, την εφηβική ψυχή, ανοιχτή σε θαύματα κι ανεξίτητες πληγές, τις αλυσίδες κάθε είδους και το κόστος της δραπετεύσης.



ΜΑΪΚΛ ΟΝΤΑΑΤΖΕ

«Το τραπέζι της γάτας»

Μυθιστόρημα

Μετάφραση: Κατερίνα Σχινά

Πιστάκης, 2017

Σελ. 376